

LAKIALOITE 58/2011 vp

Laki kuluttajansuojalain 7 luvun muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Lakialoitteen tarkoituksena on kieltää kuluttajalle myönnetyt pikaluotot kokonaan. Pikaluotoilla tarkoitetaan ilman vakuuksia myönnettäviä alle kuuden kuukauden pituisia kulutusluottoja, joiden pääoma on enintään tuhat euroa ja joita

myönnetään yksityishenkilöille tekstiviestillä (tekstiviestilaina), internetissä (internetlaina) tai muun etäväliseen avulla ilman velallisen ja velkojan edustajan henkilökohtaista tapaamista tehtävän lainahakemuksen perusteella.

YLEISPERUSTELUT

Velkaongelmat näyttävät tällä hetkellä erilaisilta kuin 1990-luvun laman jälkeen. Keskeinen nyt vaikuttava tekijä on hallitsematon vakuudetomien kulutusluottojen, erityisesti pikaluottojen, käyttö. Käräjäoikeuksien käsittelemistä velkomiskanteista yli puolet johtuu pikaluotoista.

Kaikki väestö- ja ikäryhmät käyttävät pikaluottoja, mutta yleisintä se on kuitenkin pienituloisilla. Samalla velallisella on usein runsaasti velkoja. Vaikka yksittäiset velat ovat yleensä pienehköjä, kokonaissumma voi nousta jopa 100 000 euroon ilman minkäänlaisia vakuuksia.

Pikaluotoilla tarkoitetaan ilman vakuuksia myönnettäviä alle kuuden kuukauden pituisia kulutusluottoja, joiden pääoma on enintään tuhat euroa ja joita myönnetään yksityishenkilöille tekstiviestillä (tekstiviestilaina), internetissä (internetlaina) tai muun etäväliseen avulla ilman velallisen ja velkojan edustajan henkilö-

kohtaista tapaamista tehtävän lainahakemuksen perusteella.

Kuluttajille tarjottavia tavarain tai palvelun tilaamiseen liittyviä kertaluottoja ei pidetä pikaluottoina. Kappalemääräisesti pikaluottoja myönnetään kuitenkin runsaasti eli yli miljoona kappaletta vuodessa. Pikaluottojen määrä näyttää olevan kasvussa.

Tarjottavien pikaluottojen suuruus vaihtelee muutamasta kymmenestä eurosta yleensä satoihin euroihin, ja laina-ajat vaihtelevat viikosta muutamiin kuukausiin. Pikaluotoissa luoton hinta ilmoitetaan usein koron sijasta käsittely- ja toimituskuluina, joiden määrä muunnettuna todelliseksi vuosikoroksi voi kohota jopa tuhansiin prosentteihin.

Tilastokeskuksen mukaan vuoden 2011 toisen neljänneksen aikana uusia pikaluottoja myönnettiin kotitalouksille 27 prosenttia enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Pikaluottoja

myönnettiin runsaat 79 miljoonaa euroa, yhteensä 357 003 kappaletta.

Keskimääräinen pikaluotto oli vuoden toisella neljänneksellä 223 euroa ja takaisinmaksuaika oli keskimäärin 33,6 päivää. Pikaluottojen ottajat maksoivat huhti—kesäkuun aikana ottamistaan lainoista yhteensä yli 20 miljoonaa euroa erilaisia kuluja. Pikaluottoihin kohdistuvat

kulut olivat siten keskimäärin yli 25 prosenttia myönnetystä lainapääomasta. Vuoden 2011 toisella neljänneksellä rekisteröityjä pikaluottoyhtiöitä oli 81 kappaletta eli kymmenen yritystä enemmän kuin edellisellä neljänneksellä.

Alla oleva taulukko kuvaa pikaluottoalan kehitystä kuluvan vuoden toiselle neljännekselle saakka.

Pienlainayritysten tunnuslukuja vuosina 2010—2011

	2010/Q2	2010/Q3	2010/Q4	2011/Q1	2011/Q2
Uudet myönnetyt luotot, 1 000 euroa	62 442	61 197	64 815	69 820	79 464
Uusiin luottoihin kohdistuneet kulut, 1 000 euroa	16 416	15 429	16 962	17 702	20 189
Kulut / uudet luotot, %	26,3	25,2	26,2	25,4	25,4
Uusien luottojen keskimääräinen takaisinmaksuaika, päivää	28,6	29,9	31,6	33,5	33,6
Luottokanta, 1 000 euroa	46 388	50 206	56 167	66 236	69 822
Uusien luottojen kappalemäärä	310 171	295 135	302 451	321 344	357 003
Keskimääräinen lainamäärä, euroa	201	207	214	217	223
Tilastoitujen yritysten lukumäärä	65	65	63	71	81

Lähde: Luottokanta, 2. neljännes 2011. Tilastokeskus

Luotonantajan vastuullisuutta lainaa myönnettäessä on yritetty lisätä lainsäädäntöteitse, mutta se ei ole aina johtanut toivottuihin tuloksiin, vaan pikaluottoihin liittyvät ongelmat ovat päinvastoin jatkuneet.

Kuluttajansuojalakia on muun muassa muutettu siten, että myös pieniä ja lyhytaikaisia luottoja markkinoitaessa olisi ilmoitettava luoton todellinen vuosikorko. Niin ikään kuluttajansuojalain 7 lukuun on lisätty säännös luotonantajan velvollisuudesta todentaa lainanhakijan henkilöllisyys huolellisesti. Samassa yhteydessä on kielletty kulutusluottosopimuksen nojalla myönnettävien varojen välitön maksaminen kuluttajalle silloin, kun luottoa haetaan ja se myönnetään myöhään. Nämä muutokset tulivat voimaan 1.2.2010.

Erikseen annetun lain (laki eräiden luotonantajien rekisteröinnistä, 747/2010) nojalla elinkeinonharjoittajien, jotka myöntävät kuluttajansuojalain (38/1978) 7 luvun soveltamisalaan kuuluvia kuluttajaluottoja, tulee rekisteröityä Etelä-Suomen aluehallintoviraston ylläpitämään valtakunnalliseen luotonantajarekisteriin. Tämä laki tuli voimaan 1.12.2010.

Huolimatta rekisteröitymisvelvoitteista ja tehostuneesta valvonnasta sekä uusista rajoituksista kokemus osoittaa, että olisi helpompi kieltää lyhytaikaiset pikaluotot kokonaan kuin asettaa rajoja, joita aina joko pystytään kiertämään tai rikotaan tietoisesti. Muun muassa sanomalehti Karjalaisen julkistamien tietojen mukaan (Karjalainen 30.10.2011) todellisen vuosikoron ilmoitusvelvollisuutta ei noudateta tehokkaasti.

Karjalainen tarkisti kahdeksankymmenen markkinoilla olevan eri pikalainatuotteen korkotiedot. Vertailussa oli vähintään yksi luottotuote jokaiselta Etelä-Suomen aluehallintoviraston

luotonantajarekisteriin merkityltä pikaluottofirmalta. Puolessa tuotteista lainan todellinen vuosikorko oli ilmoitettu todellista pienemmäksi. Yksi luottotajista ei maininnut todellista vuosikorkoa lainkaan.

Mikäli kuluttaja ei saa muuta luottoa kuin pikaluottoja, hänellä ei voi olla varaa niihin. Mikäli taas on varaa näihin luottoihin, on mahdollisuus myös niitä edullisempaan lainaan. Pikaluottotoiminta perustuukin siihen, että ihmisen hättää tai heikkoa harkintakykyä käytetään hyväksi.

Harkitsematomuuttaan ylivelkaiset lainanottajat syrjäytyvät tai ajautuvat harmaan talouden piiriin. Samalla yleinen maksumoraali heikenee. Kevytmielinen velkaantuminen estää myös lähtökohtaisesti velkajärjestelyyn pääsemisen. Ylivelkaisuuden aiheuttama syrjäytyminen on inhimillinen tragedia. Lopulta syrjäytymisen kustannukset tulevat yhteiskunnan maksettavaksi.

Perustuslailla turvattu elinkeinovapaus ei ole rajoittamaton oikeus. Vastuullisessa markkina-

taloudessa tulee olla rohkeutta kieltää toiminta, jonka sosiaaliset ja kansantaloudelliset haitat ovat paljon suuremmat kuin henkilökohtaiset hyödyt. Pelkästään kysyntä ei saa määrätä, mitä tuotteita ja palveluita voi tarjota.

Ajankohtainen kysymys valtioiden maksukyvyttömyydestä on seurausta yli varojen elämisestä. Valtiot joutuvat mittaviin sopeutustoimiin selviytyäkseen velvoitteistaan. Kansalaisten luotto-ongelmat ovat yksilötasolla usein suhteessa suurempia kuin valtioiden velkaantumista aiheutuvat ongelmat.

Se, että velkaantuminen saadaan hallintaan makrotasolla, edellyttää, että valtio suojelee kansalaisiaan velkaantumasta yli maksukykynsä myös mikrotasolla. Ei ole oikein, että velan ottaminen on tehty niin helpoksi, että velalliset joutuvat henkilökohtaisesti rahoittajiansa panttivangeiksi.

Näin ollen pikaluottojen myöntäminen tulee kieltää lailla.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 a §. Pykälä on uusi. Pykälän tarkoituksena on kieltää osa kulutusluotoista kokonaan. Kielto koskee pikaluottoja, jotka on määritelty tekstiviestillä (tekstiviestilaina), internetissä (internetilaina) tai muun etäväliseen avulla ilman velallisen ja velkojan edustajan henkilökohtaista tapaamista tehtävän lainahakemuksen perusteella myönnettäviksi, enintään kuuden kuukauden pituisiksi vakuudettomiksi pienveloiksi, joiden pääoma on enintään tuhat euroa. Lainkohta ei siis koskisi esimerkiksi yritysten luottosuhteita.

Säännös koskisi muita kuluttajille tarjottavia pikaluottoja kuin tavaran tai palvelun tilaamiseen liittyviä kertaluottoja. Täyskielto ei niin ikään koskisi sellaisia luottoja, jotka myönnetään kiinteästä toimipaikasta kuluttajalle riippu-

matta luottoajasta, pääomasta ja takaisinmaksu-aikataulusta.

Sallittujen kulutusluottojen osalta voimassa olevassa lainsäädännössä ilmeneviin kieltoihin, rajoituksiin ja määräyksiin ei tässä yhteydessä ole tarkoitus tehdä muutoksia. Näin ollen nykyinen oikeustila säilyy muiden kuin kiellon piiriin rajautuvien velkojen osalta.

Kieltoa ei olisi kuluttajan vahingoksi mahdollista kiertää. Tästä säädetään voimassa olevan lain 7 luvun 5 §:ssä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

kuluttajansuojalain 7 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään kuluttajansuojalain (38/1978) 7 lukuun uusi 1 a § seuraavasti:

1 a §

Pikaluotot

Kuluttajalle ei saa myöntää pikaluottoja. Pikaluotot ovat ilman vakuuksia myönnettäviä alle kuuden kuukauden pituisia kulutusluottoja, joiden pääoma on enintään tuhat euroa ja joita myönnetään yksityishenkilöille ilman velallisen ja velkojan edustajan henkilökohtaista tapaamista tekstiviestillä (tekstiviestilaina), internetissä (internetlaina) tai muun elinkeinonharjoittajan järjestämän etämyynti- tai palvelutarjontamene-

telmän avulla, jossa käytetään yksinomaan yhtä tai useampaa etäviestintävälinettä sopimuksen tekemiseen asti, mukaan lukien sopimuksen tekeminen.

Pikaluottolina ei pidetä tavaran tai palvelun ostamisen rahoittamiseksi myönnettäviä kertaluottoja, hyödykesidonnaisia luottoja eikä osamaksukauppaan sisältyvää luottosuhdetta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____ .

Helsingissä 21 päivänä joulukuuta 2011

Sampsa Kataja /kok
Lenita Toivakka /kok
Jukka Gustafsson /sd
Outi Alanko-Kahiluoto /vihr
Jouko Jääskeläinen /kd
Merja Kyllönen /vas
Osmo Soininvaara /vihr
Ulla-Maj Wideroos /r
Markku Rossi /kesk
Anne Kalmari /kesk
Markus Mustajärvi /vr
Ilkka Kantola /sd
Vesa-Matti Saarakkala /ps
Markku Mäntymaa /kok
Antti Rantakangas /kesk
Peter Östman /kd
Jukka Kärnä /sd
Tapani Tölli /kesk
Esko Kurvinen /kok
Sofia Vikman /kok

Sanna Lauslahti /kok
Kalle Jokinen /kok
Mika Niikko /ps
Pauli Kiuru /kok
Merja Kuusisto /sd
Mikko Savola /kesk
Sauli Ahvenjärvi /kd
Outi Mäkelä /kok
Anssi Joutsenlahti /ps
Leena Harkimo /kok
Tuula Väättäinen /sd
Lasse Hautala /kesk
Sari Palm /kd
Aino-Kaisa Pekonen /vas
Annika Saarikko /kesk
Jaana Pelkonen /kok
Eero Suutari /kok
Arto Satonen /kok
Matti Saarinen /sd
Markku Eestilä /kok

Lea Mäkipää /ps	Esko Kiviranta /kesk
Juho Eerola /ps	Pentti Kettunen /ps
Anne Louhelainen /ps	Kristiina Salonen /sd
Pietari Jääskeläinen /ps	Hanna Mäntylä /ps
Mirja Vehkaperä /kesk	Hanna Tainio /sd
Silvia Modig /vas	Katja Taimela /sd
Pia Viitanen /sd	Harri Jaskari /kok
Saara Karhu /sd	Kari Uotila /vas
Pauliina Viitamies /sd	Heikki Autto /kok
Jani Toivola /vihr	Anne-Mari Virolainen /kok
Johanna Karimäki /vihr	Raija Vahasalo /kok
Osmo Kokko /ps	Sari Sarkomaa /kok
Elisabeth Nauclet /r	Pertti Hemmilä /kok
Seppo Kääriäinen /kesk	Marjo Matikainen-Kallström /kok
Ari Jalonen /ps	Mats Nylund /r
Ville Vähämäki /ps	Kari Rajamäki /sd
Jari Lindström /ps	Sinuhe Wallinheimo /kok
Ismo Soukola /ps	Timo Heinonen /kok
Martti Mölsä /ps	Janne Sankelo /kok
James Hirvisaari /ps	Eero Reijonen /kesk
Pirkko Ruohonen-Lerner /ps	Sanni Grahn-Laasonen /kok
Kari Tolvanen /kok	Petteri Orpo /kok
Martti Korhonen /vas	Paula Risikko /kok
Eeva-Johanna Eloranta /sd	Jari Myllykoski /vas
Suna Kymäläinen /sd	Maarit Feldt-Ranta /sd
Mika Kari /sd	Pentti Oinonen /ps
Eila Tiainen /vas	Raimo Piirainen /sd
Tuula Peltonen /sd	Anu Vehviläinen /kesk
Anneli Kiljunen /sd	Jari Leppä /kesk
Jyrki Yrttiaho /vr	Ben Zyskowicz /kok
Kimmo Tiilikainen /kesk	Mikko Alatalo /kesk
Antti Kaikkonen /kesk	Elsi Katainen /kesk
Henna Virkkunen /kok	Timo V. Korhonen /kesk
Lauri Ihalainen /sd	Ari Tornainen /kesk
Miapetra Kumpula-Natri /sd	Leena Rauhala /kd
Riitta Myller /sd	Kimmo Kivelä /ps
Merja Mäkisalo-Ropponen /sd	Tom Packalén /ps
Antti Lindtman /sd	Maria Tolppanen /ps
Rakel Hiltunen /sd	Teuvo Hakkarainen /ps
Pirkko Mattila /ps	Reijo Hongisto /ps
Aila Paloniemi /kesk	Erkki Virtanen /vas
Katri Komi /kesk	Timo Soini /ps
Tarja Filatov /sd	Ilkka Kanerva /kok
Ritva Elomaa /ps	